

Den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2011

OFRs RAPPORTSERIE OFFENTLIG SEKTOR I FOKUS 1/2010

Den svenska ekonomin enligt regeringens bedömning i budgetpropositionen för 2011

Här ges en kort sammanfattning av regeringens syn på Sveriges ekonomi 2010 – 2014. De offentliga finanserna påverkas i hög grad av hur ekonomin utvecklas i Sverige och i omvärlden. Såväl de statliga som de kommunala finanserna påverkas främst av förändringar i arbetslöshet, löner och priser.

Konjunkturutvecklingen

Världsekonomin har under 2010 fortsatt återhämtningen. Det är en stark utveckling i tillväxtländerna och expansiv politik i stora delar av världen som främjat uppgången i den globala efterfrågan, en utveckling som gynnar länder som Sverige som är exportberoende. Men under andra halvåret 2010 väntas en dämpning av världsekonomin. Sammantaget bedöms återhämtningen i den globala ekonomin bli utdragen. Först under 2012 väntas tillväxten i USA och Europa åter ta fart.

När det gäller euroländerna har konjunkturen stärkts i nästan samtliga länder men tillväxtskillnaden mellan länderna har ökat. Exportinriktade länder med en stor och konkurrenskraftig industrisektor gynnas av den globala efterfrågan. Den expansiva finanspolitiken under den kraftiga konjunkturedgången har i många euroländer lett till höga skuldnivåer vilka nu stramas åt. Det väntas leda till en långsammare återhämtning och att tillväxten tar fart först under 2013 och 2014.

Den svenska BNP-tillväxten förväntas vara hög de närmaste åren. 2010 bedöms BNP öka med 4,8 procent och 2011 med 3,7. Återhämtningen beror både på en återhämtning i omvärlden men också på en stark inhemsk efterfrågan. Framförallt är det hushållens förtroende för den ekonomiska utvecklingen och att risken för arbetslöshet minskar som bidrar till en stark konsumtionstillväxt 2010.

Försörjningsbalans

	Mdkr ¹	Procentuell volymförändring i fasta priser, prognos				
		2009	2010	2011	2012	2013
BNP	3 108	4,8	3,7	3,4	3,3	2,8
<i>BNP, kallenderkorrigerad</i>		4,5	3,7	3,8	3,3	2,9
Hushållens konsumtionsutg	1 516	3,3	3,6	3,4	3,0	2,5
Offentliga konsumtionsug	864	1,2	0,7	0,3	0,5	0,5
<i>Statliga</i>	227	3,3	0,8	0,4	0,2	0,7
<i>Kommunala</i>	636	0,5	0,6	0,3	0,6	0,5
Fasta bruttoinvesteringar	555	5,3	8,1	7,1	6,2	5,1
<i>Näringslivet</i>	362	4,2	12,3	9,2	8,7	7,0
<i>Bostäder</i>	91	15,5	6,9	4,7	1,7	1,2
<i>Stat</i>	50	4,3	-12,3	-5,2	-7,4	-3,4
<i>Kommunala</i>	53	-3,6	-0,1	5,4	4,8	3,2
Lagerinvesteringar ²	-41	1,8	-0,1	0,0	0,0	0,0
Export	1 507	10,7	7,5	6,5	6,6	6,3
Import	1 294	12,1	7,5	6,7	6,4	6,3

¹Löpande priser

²Bidrag till BNP-tillväxten

Källa: 2011 års budgetproposition

Den svenska varuexporten har återhämtat sig starkt under första halvåret 2010 och exportorderingen talar för att det fortsätter även under andra halvåret. Hittills har det varit ett resultat av att företag runt om i världen byggt upp sina lager. För de närmaste åren väntas den globala återhämtningen i konjunkturen bidra till att utländsk efterfrågan på svenska varor och tjänster fortsätter att öka. Svensk export, som till stor del består av investerings- och insatsvaror, väntas också gynnas av att investeringarna successivt ökar i många av Sveriges viktiga exportländer. Exportuppgången leder till en högre importefterfrågan eftersom importinnehållet i exporten är hög. Importen ökar också när hushållens köp av sällanköpsvaror och företagens maskininvesteringar ökar.

Investeringarna har åter börjat öka under 2010, särskilt i maskin- och bostadsinvesteringarna. Företagens behov av investeringar ökar i takt med den ekonomiska återhämtningen. Bostadsinvesteringarna ökar till följd av en stark underliggande efterfrågan på bostäder.

Svensk arbetsmarknad

Ungefär hälften av det sysselsättningsbortfall på 140 000 personer som skedde i samband med konjunkturedgången har återhämtats sedan mitten av 2009.

Uppgången i sysselsättningen har ökat i de flesta av näringslivets branscher och för både tillsvidare- och visstidsanställda. Men det finns stora regionala skillnader där Stockholms län har haft en särskilt hög uppgång.

Nyckeltal för arbetsmarknaden, prognos

Procentuell förändring om inte annat anges

	2010	2011	2012	2013	2014
Arbetskraft 15-74 (ILO-def) ¹	1,1	0,7	0,5	0,5	0,4
Sysselsatta (15-74)	1,0	1,1	1,2	1,3	1,2
Arbetslöshet 15-74 (ILO-def) ^{2 3}	8,4	8,0	7,4	6,7	6,0
Arbetsmarknadsprogr ²	3,8	3,3	2,7	2,4	2,1
Produktivitet ^{4 5}	2,8	2,5	2,3	1,8	1,6
Arbetade timmar ⁴	1,9	1,1	1,4	1,5	1,3

¹ Inklusive heltidsstuderande arbetssökande enl ILO-definition

² Procent av arbetskraften 15-74 år

³ Arbetslösa exkl heltidsstuderande arbetssökande i procent av arbetskraften (exkl heltidsstuderande arbetssökande). Så kallad öppen arbetslöshet

⁴ Kalenderkorrigerat

⁵ Mätt som BNP till baspris per arbetad timme

Källa: Budgetpropositionen för 2011

I den offentliga sektorn är utvecklingen tudelad. Sysselsättningen i staten har ökat under både andra halvan av 2009 och första halvåret 2010 medan antalet sysselsatta i kommunsektorn har fortsatt att minska. Nedgången inom kommunsektorn beror bland annat på att delar av dess tjänster i allt större utsträckning tillhandahålls av

företag i näringslivet. Men lågkonjunkturen har också medfört färre timanställda och färre vikarier inom sektorn. Det tillfälliga statsbidraget och ökade skatteintäkter gör att sysselsättningen bedöms öka 2011- 2014. Samtidigt väntas den kommunfinansierade sysselsättningen i privat regi öka.

Sysselsättning i sektorer

Utfall för 2009, prognos 2010-2014

	1000-tal Personer 2009	Procentuell förändring				
		2010	2011	2012	2013	2014
Näringslivet	3 067	1,9	1,5	1,5	1,8	1,5
Varusektorn	1 069	1,7	1,0	-0,2	0,0	0,0
Tjänstesektorn	1 998	2,1	1,8	2,4	2,7	2,2
Offentlig sektor	1 305	-1,2	0,1	0,7	0,4	0,4
Staten	236	2,2	-0,1	-0,5	-1,6	-1,2
Kommunsektorn	1 069	-1,9	0,1	1,0	0,9	0,8
Ekonomi totalt ¹	4 482	1,0	1,1	1,3	1,3	1,2

¹ I ekonomin totalt inkluderas även sysselsatta i hushållens icke vinstdrivna organisationer

Källor: SCB (Nationalräkenskaperna) och finansdepartementet

Prognosen är att den starka uppgången i sysselsättningen fortsätter även andra halvåret 2010. Byggbranschen och vissa tjänstebanscher som företagstjänster och hushållstjänster bedöms vara särskilt starka. Sysselsättningsökningen antas fortsätta 2010 – 2014 beroende på satsningar inom välfärden, höjda statsbidrag till kommunsektorn och skattereduktionen för ROT och RUT. I slutet av 2014 bedöms resursutnyttjandet på arbetsmarknaden vara i balans. Nedgången i arbetslösheten under denna period begränsas av att arbetskraften ökar. År 2014, när arbetsmarknaden antas vara i balans, bedöms arbetslösheten ha fallit till 6,0 procent.

Löner

De centrala avtalen från avtalsrörelsen 2010 gäller huvudsakligen från och med det andra kvartalet 2010 till och med det första kvartalet 2012. Avtalen har varit relativt homogena men skiljer sig åt beroende på om den huvudsakliga löneökningen kommer i början eller slutet av avtalsperioden. Löneökningar utöver avtalen beräknas också bli måttliga. Sammantaget bedöms lönerna i näringslivet öka med 2,2 procent i år och 2,6 nästa. För perioden därefter tror man att konjunkturläget har förbättrats och att löneökningarna 2012 blir 3,2 procent och 2013 och 2014, när konjunkturen har förbättrats ytterligare, antas lönerna öka med 3,3 respektive 3,4 procent. Reallönerna väntas sjunka 2010 på grund av den låga nominella löneökningen för att därefter stiga, men ändå bli något lägre än det historiska genomsnittet.

Löneutveckling

Årlig procentuell förändring

	2010	2011	2012	2013	2014
Industri	2,1	2,7	3,3	3,5	3,5
Byggindustri	1,9	2,6	3,3	3,5	3,5

Näringslivets tjänstesektor	2,3	2,6	3,1	3,2	3,4
Statliga myndigheter	3,9	2,2	2,8	3,2	3,3
Kommunala myndigheter	3,0	2,6	2,9	3,4	3,4
Totalt konjunkturlönestatistiken	2,5	2,6	3,1	3,3	3,4
Totalt nationalräkenskaperna	0,9	2,4	3,1	3,4	3,6

Källor: Medlingsinstitutet, SCB och Finansdepartementet

Inflation och reporänta

Inflationen enligt KPI har legat på cirka 1 procent sedan slutet av 2009. Det var framförallt den sänkta bolåneräntan under 2009, som var en följd av riksbankens sänkning av reporäntan, som orsakade fallet. Inflationen rensad från effekter av räntor och energi, den underliggande inflationen, har däremot legat stabilt runt 2 procent, trots det låga resursutnyttjandet i ekonomin. Anledningen till det är att företagens kostnader har stigit relativt mycket. Den underliggande inflationen väntas bli låg under 2011 och 2012. Därefter antas den öka igen på grund av högre löneökningar och något lägre produktivitetökningar, och ligga i linje med riksbankens inflationsmål på 2 procent.

Riksbanken har sedan slutet av 2008 fört en expansiv penningpolitik för att mildra effekterna av finanskrisen och dämpa fallet i efterfrågan och sysselsättning. I juli i år började Riksbanken höja reporäntan men den kommer att fortsätta att vara låg de kommande åren. 2014, när ekonomin bedöms vara i jämvikt, beräknas reporäntan uppgå till 3,75 procent.

Den offentliga sektorns finanser

Lågkonjunkturen har slagit hårt mot statens finanser. Trots återhämtning i ekonomin är resursutnyttjandet fortfarande svagt under de närmaste åren vilket bidrar till fortsatt underskott i det finansiella sparandet 2010 och 2011. Först därefter väntas ett överskott som 2014 beräknas uppgå till 2,9 procent av BNP.

De samlade offentliga finanserna försämras 2010, främst till följd av sänkta skatter och tillfälligt stöd till kommuner och landsting. Men från 2011 till 2014 förbättras de som en följd av konjunkturrelaterade satsningar på utgiftssidan trappas av, exempelvis det tillfälliga statsbidrag till kommunsektorn.

Den offentliga sektorns finanser

Miljarder kronor

	2010	2011	2012	2013	2014
Inkomster	1 651	1 704	1 788	1 874	1 960
<i>Procent av BNP</i>	50,2	49,4	49,6	49,6	49,7
Ålderspensionssystemet	228	235	243	253	265
Stat (exkl affärsverk)	859	895	946	995	1 040
Kommunal sektor	778	787	808	835	866
Utgifter	1 692	1 718	1 750	1 798	1 845
<i>Procent av BNP</i>	51,4	49,8	48,6	47,6	46,8
Ålderspensionssystemet	223	222	235	250	265
Stat (exkl affärsverk)	911	914	909	913	921

Kommunal sektor	772	794	816	843	870
Finansiellt sparande	-41	-14	38	77	115
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,3</i>	<i>-0,4</i>	<i>1,0</i>	<i>2,0</i>	<i>2,9</i>
Ålderspensionssystemet	5	13	8	2	0
Stat (exkl affärsverk)	-51	-19	37	82	119
Kommunal sektor	5	-7	-8	-7	-4
Skattekvot¹	45,4	44,6	44,8	44,9	44,9
Statsskuld (konsoliderad)	1 139	1 119	1 071	970	834
<i>Procent av BNP</i>	<i>34,6</i>	<i>32,4</i>	<i>29,7</i>	<i>25,7</i>	<i>21,1</i>

¹ Förhållandet mellan totala skatteintäkterna och BNP

Källa: Budgetpropositionen för 2011

Trots underskotten i det finansiella sparandet de närmaste åren är den offentliga sektorns finansiella ställning stark. Den konsoliderade bruttoskulden, som enligt EU:s referensvärde inte ska överstiga 60 procent av BNP, uppgår 2010 till 39,1 procent.

Kommunsektorns skatteunderlag försämrades snabbt under finanskrisen. 2010 tillfördes ett tillfälligt statsbidrag på 17 miljarder för att undvika nedskärningar i kommuner och landsting. Även om arbetsmarknaden nu utvecklas starkare än väntat bedöms kommunsektorns inkomster utvecklas svagt 2011 till följd av en förhållandevis svag utveckling av lönesumman. Därför tillför regeringen en tillfällig höjning av statsbidraget på 3 miljarder 2011. Dessutom aviserades i vårpropositionen 2009 en permanent höjning av statsbidraget på 5 miljarder från och med 2011.

Riskbild

Det finns stor osäkerhet om den framtida konjunkturutvecklingen i Sverige och omvärlden. Det är också oklart hur krisen har påverkat ekonomins funktionssätt och därmed den långsiktigt hållbara tillväxttakten. Riskerna för en svagare utveckling än i det presenterade huvudscenariot dominerar. Bland annat finns en betydande risk att de statsfinansiella problemen i omvärlden kommer att dämpa konjunkturåterhämtningen mer än vad som förutsetts och att det finns risker kopplade till europeiska bankers finansieringskostnader.

Det finns också en möjlighet att återhämtningen går snabbare än vad som förutses i huvudspåret. Det skulle kunna leda till att det under de närmaste åren uppstår brist på arbetskraft i vissa sektorer vilket leder till dämpad produktionsökning.